

נשיא זבולון / והגדת לבינך / סיפור יציאת מצרים (א)

תוספתא:

חיוב סיפור יציאת מצרים כל הלילה.

שולחן ערוך:

חיוב עד שתחטפנו שינה.

אבן עזרא:

ליל שימורים שומרי החומות.

זוהר הק':

הקב"ה שמח באותו סיפור.

שו"ת משנה שכיר:

מעשה ברמב"ם ובנו.

הריטב"א:

ראוי לפרש הסיפור לנשים ולקטנים.

קב הישר:

יש לספר במתינות ובשמחת הלב.

סדר היום:

כל אדם לפי כוחו.

אור החיים הק':

סגולת הסיפור לזש"ק.

אור החיים הק':

לילה כיום יאיר בכלל מצוות הסיפור.

פנים יפות:

הרי זה משובח שאין לו סוף.

מאור עינים:

היו מספרים ביצי"מ גם במצרים.

שפתי צדיק:

פה-סח בפה נקי.

תפארת שלמה:

המרבה לספר נעשה משובח.

שמחת הרגל:

מגיד לשון המשכה.

בתי הנפש להחיד"א:

לספר לבנו בהתלהבות.

ישמח ישראל:

סיפור יצי"מ כפסוקי דזמרה.

ישמח ישראל:

כולם זוכין לתשובה ע"י סיפור יצי"מ.

ג ניסן מסוגל להמשיך פרנסה: חיים

ושלום:

שמעתי מהרה"ק רבנו יחזקאל אבד"ק
משינווא זי"ע כי יום ג בניסן נשיא זבולון היה
מסוגל לו להמשיך פרנסה ועשירות ואז הוא
בימי ניסן זמן הגאולה כר' יהושע.

ימי הילולא:

תקפ"ב: הרה"ק בנימין זאב וולף בהרה"ק יחיאל מיכל מזלוטשוב זי"ע, ב' רזין דאורייתא.

משיניות - מסכת פסחים

ו האונן, והמפקח את הגל, וכן מי שהבטיחוהו להוציאו מבית האסורים, והחולה והזקן שהן יכולין לאכול בזית, שוחטין עליהן. על כלן אין שוחטין עליהן בפני עצמן, שמה יביאו את הפסח לידי פסול. לפיכך אם ארע בהן פסול, פטורין מלעשות פסח שני, חוץ מן המפקח בגל, שהוא טמא מתחלתו: ז אין שוחטין את הפסח על היחיד, דברי רבי יהודה. ורבי יוסי מתיר. אפלו חבורה של מאה שאין יכולין לאכול בזית, אין שוחטין עליהן. ואין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים:

פירוש ר"ע מברטנורא

ו. האונן. כל זמן שלא נקבר המת קרוי אונן, ולאחר שנקבר כל יום המיתה הוא קרוי אונן, ולילה שלאחריו הוא אונן מדרבנן, ולא העמידו דבריהם במקום כרת גבי פסח, הלכך שוחטין עליו, דלאורתא חזי: והמפקח בגל. שנפל על אדם ואין ידוע אם ימצאנו חי או מת, שוחטין עליו דבחזקת טהרה עומד עד שיודע שנטמא: שוחטין עליהם. בחבורת אחרים: שמה יביאוהו לידי פסול. שמה יטמא אונן למתו מתוך טרדו. ומפקח גל שמה ימצאנו מת ונמצא שהאחיל על הטמאה. והחבוש שמה לא יצא. ובחבוש בבית האסורים של עובדי כוכבים מיירי, שאף על פי שהבטיחוהו, שמה לא יוציאוהו, אשר פיהם דבר שוא. אבל חבוש על ידי ישראל, כגון לכופו להוציא אשה פסולה או לשלם ממון, שוחטין עליהם אפלו בפני עצמן אם הבטיחוהו להוציאו, דשארית ישראל לא ידברו כזב. ואם בית האסורים בתוך ירושלים אפלו בידי עובדי כוכבים שוחטין עליהם בפני עצמן, דאפשר דמעילי לפסח לבית האסורים ואכלי ליה התם. וחולה וזקן אין שוחטין עליהן בפני עצמן, שמה יכבד עליהם החולי ולא יוכלו לאכל בזית: לפיכך. הואיל ובשעת שחיטה ראויין היו ונזרק הדם עליהם, אם אירע בהם פסול כמו שאמרנו, פטורים מלעשות פסח שני: חוץ מן המפקח בגל. ונמצא מת מתחתיו שצריך לעשות פסח שני שהיה טמא מתחלתו קדם שחיטה, שהרי האחיל על הטמאה משעה שהתחיל לפקח. והוא שהיה הגל עגל דודאי האחיל עליו מתחלה, אבל אם היה הגל ארץ, שמה בשעת שחיטה עדין לא האחיל על הטמאה ופטור מלעשות פסח שני: ז. אין שוחטין את הפסח ביחיד. דכתיב (דברים טו) לא

חק לעיסן

ג' ניסן

מסכת פסחים

ח אוֹנֵן טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פֶּסְחוֹ לְעֶרֶב, אֲבָל לֹא בִקְדָשִׁים. הַשּׁוֹמֵעַ עַל מִתּוֹ, וְהַמְּלִקֵט לוֹ עֲצָמוֹת, טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּקְדָשִׁים. גֵּר שֶׁנִּתְּגַר בְּעֶרֶב פֶּסַח, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פֶּסְחוֹ לְעֶרֶב. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעֵרְלָה בְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר:

פרק ט

א מִי שֶׁהָיָה טָמֵא אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחוּקָה וְלֹא עָשָׂה אֶת הָרִאשׁוֹן, יַעֲשֶׂה אֶת הַשֵּׁנִי. שָׁנֵג אוֹ נֶאֱנָס וְלֹא עָשָׂה אֶת הָרִאשׁוֹן, יַעֲשֶׂה אֶת הַשֵּׁנִי. אִם בֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר טָמֵא אוֹ שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוּקָה, שֶׁאֵלּוּ פְטוּרִין מִן הַהִפְרָת, וְאֵלּוּ חַיִּבִּין בַּהִפְרָת:

פירוש ר"ע מברטנורא

תוכל לזבח את הפסח וכו', כלומר ביחיד: אפילו בחבורה של מאה. רבי יוסי קאמר לה, כלומר לא תליא מלתא אלא באכילה. יחיד ויכול לאכל פזית שוחטין עליו, מאה ואין כל אחד מהם יכולין לאכל פזית אין שוחטין עליהם, והלכה כרבי יוסי: אין עושין חבורת נשים ועבדים. לשחט פסח, נשים ועבדים בחבורה אחת, משום הרגל עברה, ולא קטנים ועבדים בחבורה אחת, משום פריצותא דמשכב זכור. אבל נשים ועבדים כל חדא באנפי נפשיה עושין: ח. אוֹנֵן טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פֶּסְחוֹ לְעֶרֶב. דאין אגנינות מן התורה אלא ביום, שנאמר (ויקרא י) ואכלתי חטאת היום, יום אסור, לילה מתר. וטבילה בעי, מתוך שנאסר עד עכשו בקדשים אצרכוהו רבנן טבילה, אבל לא אכיל אוֹנֵן בשאר קדשים לערב, דאגנינות לילה אסורה מדרבנן. ולגבי פסח לא העמידו דבריהם במקום פרת, אבל אכילת שאר קדשים, עשה בעלמא הוא, ואכלו אתם אשר פפר בהם (שמות כט): הַשּׁוֹמֵעַ עַל מִתּוֹ. יום שמועה הוי אוֹנֵן דרבנן, וכן מי שלקטו לו עצמות אביו ואמו אמרינן במסכת מועד קטן, מתאבל עליהם כל אותו היום ולערב אין מתאבל עליהם: טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּקְדָשִׁים לְעֶרֶב. דאפלו יום גופיה מדרבנן הוא: בְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר. וצריך הנזה שלישי ושביעי. ולא נחלקו בית שמאי ובית הלל אלא בערל נכרי שמל ביום ארבעה עשר, דבית הלל סברי גזירה שמה שמה לשנה הבאה ויאמר אשתקד לא טהרתי מכל טמאה עד יום ערב פסח שטבלתי ואכלתי, השתא נמי אטבל ואכל, ולא ידע דאשתקד נכרי הוה ולא מקבל טמאה, עכשו ישראל הוא ומקבל טמאה. ובית שמאי סברי לא גזרינן. אבל ערל ישראל כגון שמתו אחיו מחמת מילה, דברי הכל טובל ואוכל פסחו לערב ולא גזרינן ערל ישראל אטו ערל נכרי:

א. מִי שֶׁהָיָה טָמֵא. שאלו פטורין מן הפרת. הטמא או שהיה בדרך רחוקה פטרין הכתוב מלעשות פסח ראשון, ועקר פרת בפסח ראשון הוא, לפיכך אם לא עשו פסח שני פטורים מן הפרת: ואלו חייבין בהפרת. השוגג או האנוס חייבין היו בפסח ראשון אלא שהשגגה והאנוס עכבתן, וכשהזידו ולא עשו פסח שני חייבין בהפרת, כדכתיב (במדבר ט) והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה, משמע דעל כל שאר שגגות ואונסין שארעו בראשון חוץ מטמא ודרך רחוקה חייבין פרת אם לא עשו פסח שני:

שבה

מסורת הש"ס

גמ' א (א) [ורסת] הערך [הרד"א] (ג) [לעיל ע.] (א) [מטבילין ועי' מו"ט וכתמיה שכתמיה וכן כפיסוף גמ' דנכסין] (ד) [י"א] (ה) [ג"ל ומוקפת] (ו) [נכנסת שם וכתמיה קח: אופה רבי אלה] (ז) [ועי' מוקפת עירובין לה: ד"ה וכן ומוקפת] (ח) [כ"ה ר"ה ור"ה] (ט) [ש"ך] (ע"ג) (פ) [ג"ח ש"ך]

הגהות מהר"ב רנשבורג

א **גמ' אמר ליה פטרתן מלומר מה נשתנה:** י"ב מין לעל דף קטן ע"כ במוקפת ד"ה מר שומר וכו' ובפר"ח ס"י מע"ג ס"ק ו' דה"ק:

הגהות

רש"י ורשב"ם ד"ה תבלין. שבתשין בו הדק. שמתשין בו השטן: (כ"ז יוסף פר"ח ש"ס י"א) **ד"ה אמו. דתני שבכל הלילות אנו מטבילין בו. ת"ל:** (רש"י)

תורה אור

גמ' א (א) [דברים טו, ה-ט] **רש"י** ב' מי זאת עקה הן הפדר מרפקת על דודה תחת התפוח עוררתך שקה בחלקך אפך שקה תבלה יקדתי:

(ער' הש"ס ט, ט)

רשב"ם ד' הן בנות צלפחד דברת הן תמן קדם אחות נחלה בתוך אחיהם ויעברת את נחלת אביהן קתן: (מנחם כ"ו)

ערבי פסחים

פרק עשירי

פסחים

קמז.

עין משפט ונר מצוה

פ א מ"י פ"ח מהל' מנה הל' ו' סמך עשין מה טו"ש ע' א"ח פ"י מעט ספק א וסי' סמך ספ"י:

פ ב טו"ש ע' א"ח פ"י חס ספ"י:

פ ג ד מ"י פ"ח מהל' מנה הל' י' סמך עשין מה טו"ש ע' א"ח פ"י מעט ספק א בסכ"ס: **צ** ה ו מ"י פ"ח וסי' מהל' מנה הל' ב סמך ב טו"ש ע' א"ח פ"י:

צ ו טס ספ"י ו בסכ"ס: **צ** ב ה מ"י פ"ח שם הל' ה וסי' הל' ד':

רבינו חננאל

ארכילין כ"י ד"א חלם עוני מה דרכו כ"י עני הוא מסיק ואשתו אופה וכו' א"פ שאין תרומת מצוה ואמאי מיהו ליה משום קא דרפידתו נצלה. ר' אליעזר בר' צדוק החורסת מצוה והבאי ראיא לדבריו שכן היו תגרי ירושלים אמרים קחו לכם חבלין [לפנות] מכלל תרומות מצוה מאי פניה ר' לוי אמ' וכו' תחת תפוח שנאמר דבר ה' ויחנן אמרו וכו' לשים אמר אביי הלכך צריך לקיאות וכו' לפחות וצריך לספוקיה וכו' לשים תחת חרץ שבידשלים וכו' אמרין בואו וקחו לכם חבלין לפניהם כהן קמטין וכו' ונצא בו וכו' לחבן שבטטי: **מתני'** מנו לו כוס שני וכאן הובן שואל וכו' ת"ר אה היה הבן הבן שואל את אביו ואם לאו אשתו שאלתו ואפי' שני תלמידיו חתמים הבקאין בחלכות הפסח שואלין זו את מה שנתנה וכו' ואסיק אמר רבא שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפי' פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים חתמין בנות מאי היא אמר רבא מתחלה עובדי כוכבים היו אבותינו רב יוסף אמר עבדים היינו לפרעה והאדאנא עבדים היינו לפרעה והאדאנא עבדין כהדיוני:

מה דרכו של עני בפרשה. נראה דגם המזו"א צריך לנכר על הפרושה וכן משמע צ"י כ"לד מנכרין (פרסות דף ע'): דקאמר הכל מודים לענין פסקא שמניה פרושה במוך השלימות וצ"ע פ"י אפילו למ"ד מנכר על השלימה ופוטור אם הפתימין מודה לענין פסקא דלוי מנכר על השלימה אלא על הפרושה משום מה דרכו של עני כ"י ומוניה במוך השלימה כדי שיהא נראה שנצטע על השלימה ומשמע דלענין המזו"א קמיי"י וקאמר בטר הכי ה"א ר' חייא בר אבא בשבט חייב לנצטע על שני ככרות שנאמר לקטו לחם משנה ועיקר מילתיה דר' חייא בר אבא בשפרק כל כמצי (שבת ד' ק"ח:) אלא להכי מיייתי הסם אחר פסקא למר שצריך שם מנה שלשים משום לחם משנה וסייב לנצטע על שמי ככרות צ"ן בשבט צ"ן צ"י דלוי לאו הכי למה הביא שם מילתיה דר' חייא וכן פסק רב אלאם דלרין לנצטע על שמי ככרות צ"ן טוב והטעם לפי שהיה לחם משנה יורד צעדי צ"י ימים טו"ס וקשה שאנו מתפללים בלחם קדשת וזכרנו מכל הימים וקדשמו מכל הזמנים וזאמר (במכילתא פרש' בשלח) בזמן דכרו בזמן קדשו משמע צ"י"ט היה מן יורד א"ן היה נוהג ה"ר מנחם מיינוי ור"ר יוס טוב שהיו מנכרין הכל על הפרושה א"ך ר"י היה מנכר המזו"א על השלימה והדר על אכילת מנה על הפרושה וצ"ע שמעיהן יחד וכן עמא דבר ולכן עשין על השלימה מנה כדי לקיים מצוה בשלשן:

צריך לפמוכיה וצריך לקיאותיה. וצירושלמי אמר א"ח דעבדי וכו' לנס ומשום הכי קרי ליה דעבולו במשקה וכן עמא דבר לקמולו ובשעת אכילה מקלשין אותו צ"ן וטומא ובמשנות הגאונים מפשט לעשות תרומת פסירות שנמדה לנכסת ישראל כסיר השירים (ח) תחת התפוח עוררתך כפלה הכרמן הכאנה מהטא אמתרי אלעלה כחמר חזון אל גגת אנו וקדים על שם ששקד הקצ"ה על הקן: **תנ"ר** חרץ שבידשולים. משמע דהלכה כ"ר אלעזר בר' דקוק וגם כספרים כחז"ר יוסף וינמוקו עמו וכן עשה ה"ר יוסף כסדרו תרומת וכו' לטעין:

הצ"ה הזה מרור. הא דלא אמר כולו מרור משום דאכלנין שאר ירקות כצ"עול ראשון: **בוצ"י** צ"ל. רב חסדא מוקי לה כאלו דברים (לעיל דף ע.) כגן תימא דלמר חגיגה הנאה עס הפסח אינה נאכלת אלא גלי וטע"ג דקאמר הסם ואמר רב חסדא וצפרקין ליתיה דרך הגמרא כן:

וואמרתם זבחה פסח הוא. פ"י בלמירה שצריך למר פסח זה שאנו אוכלין ואיתקם מנה ומרור לפסח וצ"ל גמי מנה לו מר' זה: **והפ"ך** אנהנו בו. י"א שצט הדואות ולא יותר כנגד ו' רקיעים: וחומס

למנחם דין הוא שיהא שואל כמזוגת כוס שני מה נשתנה: מטבילין פעם אחת. טיבול ירקות במוך הסעודה ובגמרא פריך לה: שתי פעמים. טיבול ראשון דשאר ירקות וטיבול שני דמרור: הלילה הזה כולו צ"ל. בזמן שצית המקדש קיים היה שואל כן: ולפי דעתו של בן אביו מלומר. אם מניין הכרה יפרס הכל: מתחיל בגמרת. מפרש בגמרא: **גמ'** אשו כל יומי לא פניא דלא מטבילין. דקתני שכל הלילות (אין) אנו מטבילין פעם אחת אבל אשכנח הלילות אנו אוכלין שאר ירקות ליכא למיפדך הכי דהתם ה"ק ככל הלילות אין אנו מחזירין אחר מרור: **חובא** לדריק. בתמיה הא משום הכירא דתעניותו כדי שיטאלו קעבדין: אלא אמר רב פפא בר. מהכא שמעינן דהכי אית לן למימר שכלל הלילות אין אנו מטבילין [אפילו] פעם אחת והאומר אין אנו מיידין לטבל שינוש הוא בידו: פתח ואמר. לאחר שאילת הבן המחיל לומר עבדים היינו וגומר הגדה בשנת הודאה כלומר כן עשה לנו הקצ"ה שהיינו עבדים והוציאנו מנס:

מתני'

אף כאן בפרושה. לנכר על אכילת מנה ושמי שלימות מיייתי משום ככרת המזו"א דלא גרע משאר ימים טו"ס שצריך לנצטע על שמי ככרות שלימות וצ"ע מלאת מהשלימות: אף כאן הוא מסיק ואשתו אופה. כדי שלא תחמין: מושום קא. שרף החזרת קשה ויס כו

אף כאן בפרושה דבר אחר מה דרכו של עני הוא מסיק ואשתו אופה: אף כאן נמי הוא מסיק ואשתו אופה: אע"פ שאין תרומת מצוה: וא"ל לא מצוה משום מאי מיייתי לה א"ר אמי משום קא אמר רב אסי קא דחסא חמא קא דחמא כרת' [קא דכרת'י חמימי] קא דכולהו חמימי אדרב' והכי נימא הכי קא קא דכירנא לך ולשבב בנתחין ולחמני כלתך: רבי אלעזר בר' צדוק אומר מצוה וכו': מאי מצוה רבי לוי אומר יזכר לתפוח ור' יוחנן אומר וכו' לשים אמר אביי דהלכך צריך לקהוייה וצריך לסמוכיה לקהוייה וכו' לתפוח וצריך לסמוכיה וכו' לשים תניא כוותיה דרבי יוחנן תבלין וכו' לתבן תרומת וכו' לשים אמר רבי אלעזר בר' צדוק כך היו אומרים תגרי **ה** חרץ שבידשולים בואו וטלו לכם תבלין למצוה: **מתני'** מנו לו כוס שני וכאן הבן שואל אביו ואם אין דעת בבן אביו מלומר מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אנו אוכלין חמין ומצה הלילה הזה כולו מצה שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות הלילה הזה מרור שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צ"י שלוק ומבושל **ה** הלילה הזה כולו צ"י שבכל הלילות (אין) אנו **ה** (חייבים למבא אפילו פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים ולפי דעתו של בן אביו מלמרדו מתחיל בגמרת ומסיים בשבח דורוש א"מארמי גובא אבי עד שיגמור כל הפרשה כולה: וכו' ת"ר ר' חכם בנו שואלו ואם אנו חכם אשתו שואלתו ואם לאו הוא שואל לעצמו ואפילו שני תלמידי חכמים שיודעין בהלכות הפסח שואלין זה לזה: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אנו מטבילין פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים: מתקף לה רבא אמו כל יומא לא סניא דלא מטבילא חדא זימנא אלא אמר רבא הכי קתני שבכל הלילות אין אנו חייבין למבא אפילו פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים מתקף לה רב ספרא חיובא לדריק אלא אמר רב ספרא הכי קתני אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים: מתחיל בגמרת ומסיים בשבח: מאי בגמרת רב אמר מתחלה עובדי עבודת גלולים היו אבותינו [ושמואל] אמר עבדים היינו אמר ליה רב נחמן לדרי עבדיה עבדא דמפיק ליה מריה לחירות ויהיב ליה כספא ודהבא מאי בעי למימר ליה אמר ליה בעי לאודווי ולשבוחי א"ל **א** פטרתן מלומר מה נשתנה פתח ואמר עבדים היינו: **מתני'** רבן גמליאל היה אומר **כל** **ה** שלא אמר שלשה

רשב"ם

אף כאן בפרושה. לנכר על אכילת מנה ושמי שלימות מיימין משום המזו"א דלא גרע משאר ימים טו"ס שצריך לנצטע על שמי ככרות וצ"ע מלאת מהשלימות: דרכו של עני הוא מסיק ואשתו אופה. וטומא מיד לתנן כשנגמר היסקו שירה שמא יאמרו המטור קודם שיוזמן עוסקין שניהם זה כהיסק המטור וזו צעירה אף כלא הוא מסיק ואשתו אופה כדי שיהיה תחמין: מושום קא. שרף החזרת קשה הוא והכי הוא כהרס: קא דחמא. מי שאלכ חזרת וחלה בשביל הקפא יאכל לטון וירפא: קא דחמא ברת'י. מי שאלכ לטון וקשה לו יאכל כרתי' חמימי: יסתה מ"ס חמין: קא דכולהו חמימי. ארס של כל הירקות מ"ס חמין רפואה להס: וכו' לתפוח. כמסתמך טובה (דף י"א:) שהיו יולדות שם צניח בלא עכץ שלא יכירו בהן מלריים דכמצי תחת התפוח עוררתך (ש"ך ח' א'): לפמוכיה. לכמס כו ירקות הרבה כדי שיהא עצה: וצריך לקיאותיה להטייל כו תפוחין דלית ציה קיוהא וכו' לתפוח וצריך לסמוכיה וכו' לטעין: בשמים שמטיילין כחומס וכו' לתנן **ה** (והרס) שמתשין כו הדק וכו' לטעין: תגרי חרץ. כמו מליץ מן התכרים (שם ג') מנוונים היושבים אלל מנוימיהן ומוכרין: **מתני'** וכאן הבן שואל את אביו. כלא כמזוגת כוס שני הבן שואל את אביו אם הוא חכם מה נשתנה עכשיו שמוזגין כוס שני קודם אכילה ורבינו קבל מרבו ר' יעקב בן יקר וכן הבן שואל כמו כן בנות ללפחד (מנחם כ"א)

לומר דין הוא שיהא שואל כמזוגת כוס שני מה נשתנה: מטבילין פעם אחת. טיבול ירקות במוך הסעודה ובגמרא פריך לה: שתי פעמים. טיבול ראשון דשאר ירקות וטיבול שני דמרור: הלילה הזה כולו צ"ל. בזמן שצית המקדש קיים היה שואל כן: ולפי דעתו של בן אביו מלומר. אם מניין הכרה יפרס הכל: מתחיל בגמרת. מפרש בגמרא: **גמ'** אשו כל יומי לא פניא דלא מטבילין. דקתני שכל הלילות (אין) אנו מטבילין פעם אחת אבל אשכנח הלילות אנו אוכלין שאר ירקות ליכא למיפדך הכי דהתם ה"ק ככל הלילות אין אנו מחזירין אחר מרור: **חובא** לדריק. בתמיה הא משום הכירא דתעניותו כדי שיטאלו קעבדין: אלא אמר רב פפא בר. מהכא שמעינן דהכי אית לן למימר שכלל הלילות אין אנו מטבילין [אפילו] פעם אחת והאומר אין אנו מיידין לטבל שינוש הוא בידו: פתח ואמר. לאחר שאילת הבן המחיל לומר עבדים היינו וגומר הגדה בשנת הודאה כלומר כן עשה לנו הקצ"ה שהיינו עבדים והוציאנו מנס:

לשון חכמים ♦ **לשב** בנתין - שצט צות אשר לך: **למנחי כלתך** - שמונה בלומין: **לקהוייה** - להטייל כו תפוחים שיש בהם תמילות (ע"פ רשב"ם): **לפמוכיה** לעשותו עבה (פמ"ך) **ע"י** שיכתוש בו ירקות הרבה (רש"ם): **תבלין** - ירקות (רש"י). בשמים (רש"ם): **תגרי חרץ** - מנוונים היושבים אלל חלונותיהם (רש"י). מנוימין (רש"ם): **שלוף** - מנובל הרבה (ע"פ רש"י לעיל ע"ג).

קיצשו"ע עם פסקי משנ"ב

ד. רפת של בקר, שנותנים שמה תבואה לבהמות לאכל, וכן לול של תרנגולים שנותנים להם שם תבואה, אינן צריכין בדיקה, כי שמה לא נתחמצה כלל התבואה. ואם תמצא לומר נתחמצה, שמה אכלו הכל ולא שירו כלום. אבל אם נתנו להם שמה תבואה חמוצה, שאין פאן אלא ספק אחד, שמה אכלו הכל, אין סומכין על זה, וצריכין בדיקה ג.

ג) ואם לא נתן שם חמץ זמן רב קודם פסח א"צ לבדק. אבל דעת המק"ח, שכל שלא נתן מליל י"ד אין צריך.

ה. צריכין לבדוק בכל המקומות בחורין ובסדקין, כל מה שאפשר. וגם הפיסים שבבגדים שלו ושל תינוקות, שלפעמים נותנים בהן חמץ, צריכין בדיקה. וינערם היטב למחר בשעת הבעור ד.

ד) שמה הכניס בהם חמץ אחר הבדיקה.

ו. החדרים שמוכרים לגוי עם החמץ, פיון שאין מוכרים עד למחר, אם פן חל עליו בלילה חייב בדיקה וחיב לבדקם ה.

ה) יש מקלים בזה, וכן פשוט המנהג, ואף שאין למחות במקלים, עדיף טפי למכר ביום י"ג.

ז. קדם שמתחיל לבדק, יברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על בעור חמץ. ואף-על-פי שעתה עדין אינו מבטל, מכל מקום מברך על בעור, לפי שמיד לאחר הבדיקה יבטל את החמץ שאינו ידוע לו, והוא הבעור לחמץ.

חק לניסן

קיצשו"ע עם פסקי משנ"ב

ג' ניסן

שְׁאִינוּ יָדוּעַ לוֹ. וְלֹא יִפְסִיק בֵּין הַבְּרָכָה לַתְּחִלַּת הַבְּדִיקָה. וְטוֹב שְׁלֹא יִפְסִיק עַד גִּמְרַת כָּל הַבְּדִיקָה, אֲלֹא בְּמֵה שֶׁהוּא מַעֲנִין הַבְּדִיקָה. וְיִכּוֹל לְבַדּוֹק כַּמָּה בָּתִּים בַּבְּרָכָה אַחַת.

ח. יֵשׁ נוֹהֲגִין שֶׁקֶדֶם הַבְּדִיקָה מְנִיחִין פְּתִיתִי לָחֵם בְּמִקְוֹת שְׂמִימָצָאם הַבּוֹדֵק, כִּי חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא לֹא יִמָּצָא כָּלוּם וְתֵּהָא בְּרָכָה לְבַטְלָהּ¹. וּפְשִׁיטָא כִּי מִי שֶׁאִינוּ בּוֹדֵק כְּרָאוּי, אֲלֹא שֶׁהוּא מְקַבֵּץ אֵלָיו הַפְּתִיתִים, לֹא קִיָּם מִצְוַת בְּדִיקָה, וְיִבְרֹךְ בְּרָכָה לְבַטְלָהּ.

(ו) בַּמ"ב כֶּתֵב, שֶׁאֵין כָּאֵן חֲשֵׁשׁ בְּרָכָה לְבַטְלָהּ, וּמ"מ אֵין כְּדָאֵי לְבַטֵּל הַמִּנְהַג וּבִפְרֹט הַיּוֹם שֶׁמִּנְקִים אֶת הַבֵּית מִכָּל חֲמִץ. [ועפ"י האריז"ל מניחים י' פתיתים].

ט. הַחֲמִץ שֶׁהוּא מְשִׁיר לֹאֲכִילָה אוֹ לְמַכִּירָה, יִנִּיחַ קֶדֶם הַבְּדִיקָה בְּמִקְוֹם הַמְּשִׁמָּר הַיָּטֵב. וְכֵן הַחֲמִץ שֶׁהוּא מוֹצֵא בַּבְּדִיקָתוֹ, וְצָרִיף לְשָׂרְפוֹ לְמַחֵר, יִנִּיחַ בְּמִקְוֹם מְשִׁמָּר וּמְקַשֵּׁר, שְׁלֹא יֵאָבֵד מִמֶּנּוּ, וְיִנִּיחֶנּוּ בְּמִקְוֹם שִׁירָאָהוּ לְמַחֵר וְלֹא יִשְׁכַּח לְשָׂרְפוֹ.

י. אַחֵר הַבְּדִיקָה מִיד יִבְטְלֶנּוּ, וְעָקֵר הַבְּטוּל הוּא בִּלְבַב, שְׂיִגְמֹר בְּלִבּוֹ שֶׁכָּל חֲמִץ שֶׁבְּרִשּׁוֹתָיו הָיָה כָּאֵלּוּ אֵינוֹ, וְאֵינוֹ חָשׁוּב כָּלוּם, וְהָיָה הוּא כְּמוֹ עֶפֶר, וְכִדְבָר שֶׁאֵין בּוֹ צֶרֶף כָּלָל. וְתִקְנֵנוּ חֲכָמִים שִׁיּוּצִיא דְּבָרִים אֵלָיו גַּם בְּפִיו, וַיֹּאמֶר: כָּל חֲמִירָא וְכוּ'. וּמִי שֶׁאִינוּ יוֹדְעֵי פְּרוּשׁוֹ, יֹאמְרוּ בְּלִשׁוֹן שֶׁהוּא מִבֵּין² - אֲלֵלֶּעַר זְוִיעֶרֶטִיג, אֲוֹנֵד אֲלֵלֶּעַס גַּעזִיעֶרֶטֶע וְעֵלֶכֶס זִיד אֵין מִינַעֵם רִשׁוֹת בַּעֲפִינְדֶּעֶט, דַּאִס אֵיד נִיכֵט גַּעזֶעֱהֵן אֲוֹנֵד נִיכֵט וְעֵגְגֶעֱשַׁאפֵט הַאֲבַע, זֹאל פֶּעֶרְנִיכֶטֶעט³ אֲוֹנֵד דַּעֵם שְׁטוֹיבֶע דַּעֵר עֶרְדֶּע גִּלִּיד גַּעהַאֲלֶטֶען זִיין.

ז) אִם אָמַר עַם-הָאָרֶץ בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ - אִם יוֹדֵעַ, שֶׁמִּפְקִיר חֲמִצּוֹ, יֵצֵא. (וְאֵין חִילּוֹק בֵּין אָמַר בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אוֹ שֶׁאֵין לְשׁוֹנוֹת, דִּלָּא כַּמְשַׁמְעוֹת נ"ח, וְכוּ'. - חֶק יַעֲקֹב.) ח) וְנִכּוֹן שִׁיאֲמַר: יִבְטֹל וִיהִיָּה הַפְּקִיר כַּעֲפֵר, וְכוּ'.

שכח

יסוד ושורש העבודה

ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא וכו', הרי אנו ובנינו וכו' — זה לשון הזהר הקדוש פרשת בא (דף לו):

בבמחזון של אלו המדרגות מאנו המצרים [לשלח את ישראל], כי בהן עשו קשר [של פשוף] לישראל שלא יוכלו לצאת מעבדותם לעולם. ובזה נראו הגבורה והשליטה של הקדוש ברוך הוא. וזכרון זה לא יכלה מישראל לדורות האחרונים. ואם לא היה הפח והגבורה של הקדוש ברוך הוא, כל מלכי העמים וכל מכשפי העולם וחכמי העולם לא היו יכולים להוציא את ישראל מן העבדות, כי התיר הקשרים שלהם ושבר כל אלו הפתרים כדי להוציאם לחרות. על זה כתוב: "מי לא יראך מלך הגוים וגו'".

ברחצנותא דאלין דרגין סרבו מצראי, די בהון עבדו קשרא לישראל דלא יפקין מן עבדותהון לעלמין. ובהאי אתחזי גבורתא ושלטנותא דקדשא בריך הוא. ודברנא דא לא ישתיצי מישראל לדרין בתראין. ואי לא הוי חילא וגבורתא דקדשא בריך הוא, כל מלכי עמין וכל חרשי עלמין וחכמי עלמין לא יפקין לישראל מן עבדותא, דשרא קטרוז דילהון ותבר כל אנן בתרין בגין לאפקא לון. על דא פתיב (ירמיה י, ז): "מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה, כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך". עד כאן לשונו.

כל ימי חייד, להביא לימות המשיח. בזה ראוי להסביר לבני-ביתו הפסוק (מיכה ז, טו): "כימי צאתך מארץ מצרים, אראנו נפלאות", שבגאולה העתידה לבוא, שאנו עם קדוש מצפים שיהיה במהרה בימינו, יעשה לנו הבורא יתברך שמו ויתעלה גם-כן כל הנסים ונפלאות וגבורות כמו שעשה לאבותינו ביציאת מצרים, בקריעת שבע נהרות ובהליכת עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני

הַעַם קָדוֹשׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי וּשְׂאֵר נַפְלָאוֹת וּגְבוּרוֹת לְעֵינֵי הָעַמִּים, וְדִי בָזָה. וְעַל-פִּי כְּתָבִי הָאֶרֶץ ז"ל יֵשׁ לֹמֵר אַחֵר "וּתְמַלֵּא הָאֶרֶץ אֹתָם" פָּסוּק "וְאָעֲבֹד עָלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ וְכו'" עַד "בְּדַמֶּיךָ חַיִּי", וְתִמְצָאֵנִי בַּסְּדוּרִים בְּבִרְכַּת הַמִּוֶּהֶל.

וְרַב, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: רַבְּכָה כְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה נִתְתִּיךָ וְכו' — רָאוּי לְפָרֵשׁ לְבָנֵי-בֵיתוֹ פָּסוּק זֶה פֶּרוּשׁ הַגִּמְרָא (סוטה יא:) עַל-פִּי פָּסוּק (תהלים קכט, ג): "עַל גְּבִי חֲרָשׁוּ חֲרָשִׁים" כִּידוּעַ.

כְּשֶׁאֱמַר: "דָּם וְאֵשׁ וְתִמְרוֹת עֶשֶׂן", יִשְׁפֹּךְ שֶׁלֹּשׁ שְׂפִיכוֹת. וְלֹא עַל-יְדֵי הָאֶצְבַּע, אֲלֹא מֵהַכּוֹס עֲצָמוֹ לְתוֹךְ כָּלִי שָׁבוּר הָרוּמָז עַל הַקְּלָפָה הַנִּקְרָת אֲרוּר; וְכֵן יַעֲשֶׂה בְּשִׁפְכָת הַיֵּין בְּעֶשֶׂר מְכוֹת. הָאֶרֶץ ז"ל.

וּכְשִׁימְנָה הָאָדָם הָעֶשֶׂר מְכוֹת: "דָּם, צִפְרִידָע, כְּנִים וְכו'", יִסְבִּיר וַיְבִינָם לְבָנֵי-בֵיתוֹ גָּדֹל הַכָּאֵב וּמִכְתָּה שֶׁל כָּל מְכָה וּמְכָה, כִּידוּעַ עַל-פִּי הַגִּמְרָא הַקְּדוּשָׁה וּמִדְּרָשִׁים. "מִפֶּת בְּכוֹרוֹת" מְבֹאֵר גַּם-כֵּן בַּזֵּהר הַקְּדוּשׁ פָּרָשַׁת בֹּא (דף לח.), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

לְמַדְנֵנו: הַלִּילָה [שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם] הָיָה מֵאִיר כְּמוֹ יוֹם בְּתִקּוּפַת תַּמּוּז, וְרָאָה כָּל הָעָם אֶת דִּינֵי שֶׁל הַקֶּבֶ"ה, זֶהוּ שְׁפָתוֹב: "וְלִילָה פִּיּוֹם יָאִיר, כְּחִשִּׁיכָה כְּאֹרֶה". וּבִשְׁעָה שֶׁיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל, נִמְצְאוּ כָּלֵם מֵתִים בַּחוּצוֹת לְעֵינֵי הַכֹּל, וְרָצוּ לְקַבֵּר אוֹתָם וְלֹא מִצְאוּ אוֹתָם, וְזֶה הָיָה קִשָּׁה לָהֶם מִהַכֹּל. מִצַּד אֶחָד רָאוּ בְּעֵינֵיהֶם אֶת יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים, מִצַּד הָאֲחֵר רָאוּ אֶת מֵתֵיהֶם. וְהַכֹּל הָיָה כְּדִי לְפָרֶסֶם אֶת הַנֶּס שֶׁלֹּא הָיָה כְּמוֹהוּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

תֵּנָא: הָיָה נִהִיר לִילָא פִּיּוֹמָא דְתִקּוּפַת תַּמּוּז, וְחִמָּא כָּל עָמָא דִּינֵי דְקִדְשָׁא בְּרִיד הוּא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים קלט, יב): "וְלִילָה פִּיּוֹם יָאִיר, כְּחִשִּׁיכָה כְּאֹרֶה". וּבִשְׁעָתָא דִּנְפִקוּ, אֲשֶׁתְּכַחוּ כָּלְהוּ מֵתִים בְּשׁוּקִין לְעֵינֵיהוֹן דְּכִלָּא, דְּבַעֲיִן לְאַקְבְּרָא לָהּ וְלֹא אֲשֶׁתְּכַחוּ, וְדָא אֲקִשִּׁי לָהּ מִכָּלָא. חֲמוּ לְיִשְׂרָאֵל נִפְקִין לְעֵינֵיהוֹן בְּחֵד גִּיסָא, וְחֲמוּ לְמִתִּיהוֹן בְּאִידֵךְ גִּיסָא. וּבְכִלָּא הוּוּ פֶּרְסוּמָא נָפָא דְלֹא הוּוּ כְּהָאִי מִיּוֹמָא דְאֶתְבְּרִי עָלְמָא. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

לוקוט מספרים הקדושים

חייב סיפור יציאת מצרים כל הלילה

חייב אדם לעסוק בהלכות הפסח כל הלילה, אפילו בינו לבין בנו, אפילו בינו לבין עצמו, אפילו בינו לבין תלמידו.

מעשה ברכן גמליאל וזקנים שהיו מסובין בבית ביתוס בן זונין בלוד והיו עסוקין בהלכות הפסח כל הלילה עד קרות הגבר, הגביהו מלפניהן ונועדו וחלכו להן לבית המדרש.

(תוספתא פסחים פ"י הלכה יא-יב)

עד שתחטפנו שינה

חייב אדם לעסוק בהלכות הפסח וביציאת מצרים, ולספר בניסים ובנפלאות שעשה הקדוש ברוך הוא לאבותינו, עד שתחטפנו שינה.

(שו"ע סי' תפא ס"ב)

ליל שימורים - שומרי החומות

ליל שמורים. ... [פירושן] כמעט 'שומרי החומות', שלא ישנו, רק יודו ויספרו גבורת ה' בצאתם ממצרים. וככה רמזו חכמינו ז"ל (בהגדה של פסח): [עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם, רבותינן] הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

(אבן עזרא שמות יב, מב)

הקב"ה שמח באותו סיפור

כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים ובהוא ספור חדי בחדוה זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי וכו', וקודשא בריך הוא חדי בהוא ספור, ביה שעתא כניש קודשא בריך הוא לכל פמלייא דיליה ואמר לון זילו ושמעו ספורה דשבחא דילי דקא

משתעו בני וחדאן בפורקני, כדין כלהו מתכנשין ואתיין ומתחברין בהדיהו דישראל ושמעו ספורה דשבחא דקא חדאן בחדוא דפורקנא דמריהון וכו', כדין אתוסף ליה חילא וגבורתא לעילא, וישראל בההוא ספורה יהבי חילא למאריהון וכו'.

[תרגום: כל אדם המספר ביציאת מצרים ובספור ההוא הוא שמח בשמחה, מזומן הוא לשמחה עם השכינה לעוה"ב וכו', והקב"ה שמח באותו סיפור. באותה שעה מקבץ הקב"ה את כל הפמליא שלו, ואומר להם, לכו ושמעו את סיפור שבחי שבני מספרים ושמחים בישועתי. ואז כולם מתקבצים ובאים ומתחברים עם ישראל, ושומעים את סיפור השבח שהם שמחים בשמחה בישועת רבונם וכו'. בזה נתוסף כח וגבורה למעלה, וישראל בסיפור זה מוסיפים כח ותוקף לרבונם וכו'.]

(זוה"ק ח"ב - ר"מ מ, ב)

מעשה ברמב"ם ובנו

שמעתי ממורי הגה"ק בעל 'יד שלום' מזאבנא נכד ותלמיד בעל אמרי נעם מדז"קוב, שהרמב"ם ובנו רבנו אברהם ז"ל ישבו בליל התקדש החג על סדר כל הלילה עד שהבריק עליהם השחר ולא הספיק לרבנו הרמב"ם כל הלילה להוציא לבנו כל רגשי לבבו שהרגיש כל אותו הלילה מקדושת הסדר ומעניני יציאת מצרים, והיה בוער כלבת אש מתחילת הלילה עד סופה. שאלו בנו, איני מבין, הלא אתה בספר היד סדרת להגיד בלילה הזה רק איזה מילין קצרים, ועתה אני שומע ממך דברים אשר אינם מספיקים לגומרם כל אותה הלילה. על זה ענהו, בני, דע והבן, אני סדרתי מה שמחויב כל אדם להגיד, אבל איני יכול להטיל את הרגשי לבבי על אדם החמוני, אבל כל אחד מרגיש בלילה הזה כדי תכונתו בקדושה, ודו"ק.

(שו"ת משנה שכיר)

ראוי לפרש הסיפור לנשים ולקטנים

ושאינו יודע לשאול את פתח לו וכו'. כמדומה לי, שאין אנו עכשיו יוצאין ידי חובתנו מכל זה, כי אע"פ שאנו אומרים ההגדה בלשון הקודש, ראוי היה לפרש לנשים ולקטנים יציאת מצרים.

(ריטב"א)

יש לספר במתינות ובשמחת הלב

יראה לומר ההגדה במתון ולא לאמרו במהירות, ואל יחא דומה עליו למשא חס ושלום. ודע לך כי מצות עשה מן התורה להיות לכל אחד מישראל לזכרון תמיד כל ימי חייו הנסים שעשה הקדוש ברוך הוא לאבותינו ולנו, ובהגיע יום זה מחויב לספר חסדי ה' לבניו כמו שאמר הכתוב 'והגדת לבנך ביום ההוא' וגו', ועל זה בא עלינו המצוה של ספור יציאת מצרים בכל שנה ושנה ובכל דור ודור בליל פסח, כי בזכות זה הקדוש ברוך הוא יפרוש כנפיו תמיד עלינו להציל אותנו בכל המקומות ובכל הדרכים ויעשה לנו נסים ונפלאות אבל מי שההגדה עליו דומה עליו למשא ואומר בעל כרחו, או בעצלות ובלי שמחה וכונת הלב, אז אינו זוכה שיעשו לו נס כשהוא במקום סכנה (פרק צ).

(קב הישר)

כל אדם לפי כוחו ויותר

אחר שעשה כל המוטל עליו מכל אשר זכרנו [בעריכת הסדר], יעסוק מעט בתורה קדם שיישן, ואם בר הכי הוא שיוכל לעמוד כל הלילה לספר ביציאת מצרים כדרך החכמים, מה טוב חלקו ומה נעים גורלו.



ואם יש בו יכולת, יקרא מגילת שיר השירים בקול זמרה ותודה, שיש בה מעניינא דיומא, ויפרש איזה פסוק ממנו השייך ליציאת מצרים, ואם חטפתו שינה ישכב על מטתו וינוח ראשו ואבריו, לקום באור הבוקר - לשבח למי שאמר והיה העולם - או קודם אור הבוקר, הכל לפי מה שהוא אדם ובמה שהוא רגיל כל השנה, כל שכן לילה כזאת שצריך שיוסיף אומץ וחזק כי לא כל העתים שוות, והוא הוא הנותן ליעף כח למתהלכים לפניו.

(סדר היום)

סגולת סיפור יציאת מצרים לזש"ק

'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר' וכו'. עוד ירצה באומרו 'לאמר', להיות שאמר והגדת לבנך, תינה אם יש לו בן, אם אין לו בן יהיה פטור, תלמוד לומר לאמר שעל כל פנים צריך להגיד אפילו בינו לבין עצמו... ואפשר עוד שירמוז באומרו

'והגדת לבנך', שאם יגיד הגדה האמורה בענין, יזכהו ה' שיגיד לבנו.
(אור החיים הק' - שמות יג.)

לילה כיום יאיר בכלל מצות הסיפור

'והגדת לבנך ביום ההוא' וכו'. הודיע במתק לשון צדיק כי הלילה ההוא יום יקרא לא לילה, והוא אומרו (תהלים קל"ט, יב) ולילה כיום יאיר וכו'. ואולי כי סמך 'ביום ההוא' עם 'והגדת', כי גם נס זה [שהלילה ההוא היה יום, הוא ג"כ] בכלל מצות ההגדה.
(אור החיים הק')

הרי זה משובח שאין לו סוף

הא דקאמר בתשובת האב 'עבדים היינו וכו' ואפילו כלנו חכמים וכו', ענינו הוא כי האור הגדול שנתגלה בלילה הזה, כמו שאמר הכתוב (שמות יב, מב) 'הוא הלילה הזה לה' שמורים לכל בני ישראל לדורותם', שבכל הדורות יכול האדם לפי הזדמנותו והתקדש את עצמו, לקבל אור גדול מן האור של הלילה שנגלה במצרים, והוא אור שאין לו סוף ותכלית, וזה שאמרו 'בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים', והיינו ראיית עיני השכל, וכיון שאור זה אין לו סוף 'אפילו כולנו חכמים' וכו' יצפה לאור גדול ומדרגה גדולה יותר בכל שנה ושנה. וזה שאמר 'וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח' - פרוש שאין לו סוף, ובכל פעם הוא משובח יותר עד לאין סוף.

על כן צריך אדם לקשור מחשבתו באור עליון הנאצל בלילה זה, ואל יפנה מחשבתו לשום דבר כי אם בדבקות השם יתברך. והוא ענין מה שמשיב לבן חכם שישאל 'מה העדות והחוקים', דהיינו שכל העליון הנאצל בלילה הזה, וישיבהו כי אין לו סוף אלא שידבק מחשבתו באור העליון ולא יבטל מחשבתו, והוא ענין 'אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן' שאמרו חז"ל (פסחים קי"ט:) שלא יאכל שום דבר אחר הפסח שלא יבטל מעם הפסח, ו'כהלכות' זו כן הוא במחשבה, שלא יפנה לבו לשום דבר וידביק מחשבתו באור העליון וישפיע עליו כלפי יכולת השגתו.

(פנים יפות)

חק לניסן

ג' ניסן

ליקוט מספרים הקדושים

היו מספרים ביצי"מ גם במצרים

במצרים עשו ישראל הסדר בלילה כהויתה כצורתה כמו שאנו עושים, והיו מספרים ביציאת מצרים, שהיו מאמינים שבודאי יהיו יוצאים, ובאותן החסדים שהמשיכו נגאלו.

(מאור עינים - פרשת צו)

פה - סח בפה נקי

כמו שזכינו למאכל מצוה שמכנים קדושה בהושט, שכל מאכלי השנה יתעלו, כדאיתא בזוהר הקדוש משל לבן מלך שצוהו רופא גדול שיאכל תמי ברא לנקות כלי האכילה, אחר כך יוכל לאכול כל מאכל שלא יוזק, כן זכינו במצות ספורי יציאת מצרים לזכך הקנה פה סח. וקודשא בריך הוא משלח מלאכי השרת שישתתפו עמנו בליל שמורים שנוכל לאמר שבח בפה נקי כמלאך, דאיתא בזוהר הקדוש תרומה (קנה). על פסוק (שמואל א' י יא) 'הגם שאול בנביאים' כל למלאך אתרעי ביה לא לנבואה רק על ידי שהיה בין נביאים תלמידי שמואל הנביא שרה גם עליו רוח נבואה. כן אנו על ידי שמשתתפים עם מלאכי השרת שורה עלינו רוח קדושה עליונה לשיר לפניו בפה נקי.

נתאמן שישאר בנו ניצוץ פה נקי לכל ללכלך עוד הפה. לכך מחיל אל חיל נתחיל לספר יום יום עד שנגיע למתן תורתנו הקדושה שאז אנו לפנינו ממלאכי השרת, שדרשו ז"ל בשבת (פח:) על פסוק (תהלים סח, יג) 'מלאכי צבאות ידדון' שעמדו אחר מחנה ישראל שנודעו לאחוריהם, ומלאכי השרת מדדין אותנו לקרב להר סיני.

(שפתי צדיק)

המרבה לספר נעשה משובח

ולכן 'כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח' - שנעשה משובח וטוב בכל עת שירבה לספר ביציאת מצרים.

(תפארת שלמה (מועדים) - רמזי פסח)

מגיד לשון המשכה

יכוון לקיים מצות עשה דאורייתא לספר בליל הפסח סיפור יציאת מצרים ובקול



רנה ותודה וגילו ברעדה יאמר ההגדה. ויזכור להמשיך דברי ההגדה, ואחר ימלא פיהו לפניו ביתו להגדיל ולהאדיר חסדי ה' כי לא תמנו, ויזהירם להאמין בכל דברי התורה ומפרשיה רבותינו זכרונם לברכה בסיפור הנס. ויגלה טפח ממעשה נורא בימי רבינו מורינו הרב חיים וויאל זצ"ל שאשה אחת לא היתה מאמינה ביציאת מצרים, ולקתה, וע"י רוח נשברה ויצליח דברו בפירוש אמרי יושר המגיד כפי כוחו מפי סופרים וספרים, ורמוז בתיבת מגיד לשון ממשיך, שם רמז להמשיך ולהאריך הדברים לכבוד ה'.

(שמחת הרגל לחיד"א)

לספר לבנו בהתלהבות

לא סגי במחשבה ובלבו שיקבע בלבו כאילו הוא יצא ממצרים ושמח בלבו, אלא צריך להראות בהתלהבות בגוף שיכירו וידעו כל היושבים בביתו מתנועת שמחתו וגופו שהוא עשה לשם שמים, ויליף ליה מפסוק 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמור בעבור זה עשה ה' לי', ומכרח שבאמירתו לבנו 'עשה ה' לי' הכר יכירנו בתנועה כאילו הוא יצא.

(בתי הנפש לחיד"א)

סיפור יצי"מ כפסוקי דזמרה

נקרא 'הגדה' מלשון 'גדו אילנא' הנאמר (דניאל ד, יא), היינו ענין כריתה, שסיפור הזה כורת לכל המקטריגים, וכענין פסוקי דזמרה המובא בשערי אורה.

(ישמח ישראל)

כלם זוכין לתשובה ע"י סיפור יצי"מ

כנגד ארבעה בנים דברה תורה. היינו שדברי התורה חמה רפאות תעלה לכל האנשים הנמצאים בעולם, אחד חכם אחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול, וכולם יכולים לצאת מאפילה לאור גדול, לזכות לתשובה שלמה ע"י סיפור יציאת מצרים בלילה הזאת.

(ישמח ישראל)

קריאת סדר קרבנות הנשיאים

קרבן אליאב בן חלן

יום שלישי בשבת היה ושלישי לחודש ניסן היה. והיה מסורת ביד שבט זבולון חכמיהם וגדוליהם מן יעקב אבינו כל מה שעתיד ליארע להם עד ימות המשיח. ושבט זבולון הקריב על השותפות שהיה לו עם יששכר אחיו, לפי שהיו זבולון ויששכר שותפים, יששכר היה עוסק בתורה וזבולון היה עוסק בפרקמטיא, והיה טורח זבולון ונותן לתוך פיו של יששכר, ורמז בכל פרט מהקרבן לענין אחר בענין השותפות (מדרש רבה).

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לְבָנִי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֲלָן: קָרְבָּנוֹ קֶעֱרֶת-כֶּסֶף
אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מִלֵּאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: כֹּה אֶחָת
עֲשָׂרָה זָהָב מִלֵּאָה קְטֹרֶת: פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֹּבֵשׂ-אֶחָד
בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לְחֻטָּאת: וְלִזְבֵּחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם
אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֹּבֵשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיאָב
בֶּן-חֲלָן:

ואחר אמירת פרשת הנשיאים יאמר:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתֹּאִיר הַיּוֹם בְּחֶסֶדְךָ הַגָּדוֹל עַל גְּשָׁמֵתֵינוּ
קִדְיָשִׁין דְּמִתְחַדְשִׁין בְּצַפְרִים וּמְצַפְצְפִין בְּשִׁבְחִין וּמְצַלֵּאִין עַל עַמָּא קִדְיָשָׁא יִשְׂרָאֵל.
רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, תְּכַנֵּים וּתְעִיל הַנֶּךְ צִיפְרָא קִדְיָשָׁא לְאַתֵּר קִדְיָשָׁא דְאַתְמָר עֲלֵיהּ עֵין
לֹא רְאֵתָה אֱלֹהִים זֹלָתְךָ. יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁבָּאֵם אֲנִי עֲבָדְךָ
מִשְׁבֵּט (זְבוּלֵן) שֶׁקִּרְאֵתִי בְּתוֹרָתְךָ פְּרָשָׁה שֶׁל הַנְּשִׂיא הַיּוֹם, אֲזִי יֵאִירוּ נָא עָלַי כָּל גִּיצוּצֵין
קִדְיָשִׁין וְכָל הָאוֹרוֹת הַקְדוֹשׁוֹת הַכּוֹלֵלוֹת בְּקִדְשָׁתָא זֶה הַשְּׁבֵט, וְאַתְיָה מְלָכֵשׁ בְּקִדְשָׁתָא זֶה
הַשְּׁבֵט לְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל בְּתוֹרָתְךָ וּבִירְאָתְךָ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ כָּל יְמֵי חַיֵּי אֲנִי וְזֵרְעִי וְזֵרְעֵי
זֵרְעִי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: